

KOKOELMAKARTAN KOKOELMIEN KUVAILUFORMAATTI OHJEINEEN (27.12.05)

Kokoelmatunnus (Collection Identifier)

Tunniste, joka identifioi kuvailtavan kokoelman yksiselitteisesti.

ISCI-tunnus

Kokoelmakartan kokoelmatunnus noudattaa kansainvälistä standardia *ISCI*. ISCI-tunnus koostuu ISIL-tunnuksesta, erotinmerkistä sekä paikallisesta kokoelman tunnuksesta. ISCI-tunnuksen enimmäispituus on **32** merkkiä, ISIL-tunnuksen **16** merkkiä ja paikallisen kokoelman tunnuksen **15** merkkiä. ESIM. *FI-Vaz:SO*

ISIL-tunnus

ISIL-tunnus on kirjastojen ja vastaavien organisaatioiden kansainvälinen standarditunniste. ISIL-tunnus muodostuu maatunnuksesta FI, väliviivasta sekä kansallisesta kirjastotunnuksesta (ks. http://www.lib.helsinki.fi/kirjastoala/linnea/LINDA_kstotunn.htm). ISIL-tunnuksissa ei voi olla kirjaimia å ja ä. Ne muutetaan a-kirjaimiksi. ESIM. *FI-Hs, FI-H3, FI-Vaz, FI-Y, FI-A, FI-Ah, FI-Hmtah*

Erotinmerkki

Erotinmerkiksi ISIL-tunnuksen ja paikallisen kokoelmatunnuksen välille ehdotetaan **kaksoispistettä [:]**. Koska kirjastotunnuksessa voi olla myös kaksoispiste, **erotinmerkki on aina viimeinen vastaantuleva kaksoispiste**. ESIM. *FI-H3:Osak, FI-Vaz:80*

Paikallinen kokoelmatunnus

Kirjastotunnuksen jatkona kullekin erilliselle kokoelmalle annettavan tunnuksen tulee olla ainutkertainen. Tämä paikallinen kokoelmatunnus on kirjaston päätettävissä. Tunnuksen tulee olla tavalla tai toisella informatiivinen sekä kirjaston itsensä kannalta että laajemmin. Pelkkä juokseva numero ei ole suositeltava.

Paikallinen kokoelmatunnus saa sisältää peruslatinalaisia kirjaimia (ei skandinaavisia merkkejä) sekä numeroita [a...z], [A...Z], [0...9]. Ohjelma tulkitsee isot ja pienet kirjaimet samanarvoisiksi. Paikallisessa kokoelmatunnuksessa **ei saa olla kaksoispistettä [:]**, sen sijaan **piste saa olla**. Paikallisessa kokoelmatunnuksessa on **sallittua käyttää pisteellistä UDK-lukua**.

Paikallisiin kokoelmatunnuksiin kannattaa sisällyttää hierarkiaa, jotta kokoelmatunnuksen sopivasti katkaisemalla voi tehdä laajan haun. Jos pääkokoelman paikallinen kokoelmatunnus olisi lyhyt kuten *FI-Vaz:HU* (HU ~ humanistinen kokoelma) tai *FI-Vaz:BU* (BU ~ taloustieteiden kokoelma), niin osa-kokoelman tunnusta voitaisiin jatkaa pääkokoelman tunnuksesta. ESIM. *FI-Vaz:HU82*

Useista eri sijainneista ja/tai aineistotyypeistä kootun virtuaalisen kokoelman paikallinen kokoelmatunnus voisi olla pelkkä kokoelmakartan aihealuekoodi. ESIM. *FI-Vaz:80* (80 Viestintä. Informaatiotutkimus)

Nimi (Title)

Kokoelman nimi.

Joillekin kokoelmille on vahvistettava tai luotava oma nimi. Digitaalisen kokoelman nimi annetaan sellaisena kuin verkossa. Oikeinkirjoituksessa ja välimerkityksessä noudatetaan *Suomalaisia luettelointisääntöjä*. Merkkimäärä on rajoittamaton.

Kokoelman nimen tulisi olla asiakaslähtöinen. ESIM. *Vasa svenska lyceums bibliotek*. Jonkin aihealueen kokoelman suositeltava nimi voisi olla pelkkä aihealueen nimi ilman kokoelma-sanaa. ESIM. *Oikeus. Lainsäädäntö* (~ aihealuerühmän nimi). Erikoiskokoelman nimessä kokoelma-sana voisi olla. ESIM. *Kakola-kokoelma*

Kokoelman nimen ei tarvitse sisältää organisaation nimeä, sillä se käy ilmi muulla tapaa. ESIM. *Soveltava kielitiede* (EI Vaasan tiedekirjasto. Soveltava kielitiede EIKÄ Vaasan tiedekirjaston soveltavan kielitieteen kokoelma). Kokoelmien hierarkisuus ilmaistaan alakokoelma- ja yläkokoelma-kenttien avulla.

Vaihtoehtoinen nimi (Alternative Title)

Kokoelman nimen vaihtoehtoinen tai korvaava muoto.

Toinen nimi, jolla kokoelma tunnetaan, esim. toisenkielinen nimi tai nimen lyhenne. On suositeltavaa kertoa kokoelman nimi myös toisella kotimaisella kielellä. Kansainvälisesti merkittävästä kokoelmasta kerrotaan myös englanninkielinen nimi. Merkkimäärä on rajoittamaton. ESIM. *Vaasan ruotsinkielisen lyseon kirjasto*

Tiivistelmä (Description)

Kokoelman sisällön kuvaus.

Tiivistelmän teksti on vapaamuotoinen, mutta sen tulee olla helposti ymmärrettävä.

Tiivistelmästä tulee ilmetä kokoelman sisältö, jos kokoelman kuvaukseen ei liity sisällönkuvailua (minimitiedot eli pakolliset tiedot), ja kokoelman hyödyllisyys asiakkaan kannalta. Tiivistelmällä ei ole ohjeellista pituutta.

Tiivistelmässä voi kertoa myös sellaisia määrällisiä ja kokoelmaan liittyviä tietoja, jotka eivät näy muista kentistä. Tiivistelmässä voi esimerkiksi antaa tietoja kokoelman kunnosta tai vuosittaisen kartunnan keskimääräisestä laajuudesta. Tiivistelmässä voi myös ilmoittaa 1800-luvulla ilmestyneen aineiston tarkemman jakautumisen eri vuosikymmenille. Tiivistelmässä ei tarvitse toistaa niitä asioita, jotka käyvät ilmi muista kentistä.

Tiivistelmään voi sisällyttää sovittuihin sanastoihin kuulumattomia termejä. Kansainvälisesti merkittävästä kokoelmasta kerrotaan tiivistelmä myös englanniksi.

ESIM. *Suomen suurin kokonaisuutena säilytetty koulukirjasto sisältää monilla eri kielillä kirjoitettua kaikkien alojen kirjallisuutta 1500-luvulta 1970-luvun alkuun. Kokoelmaan sisältyy harvinaiskirjoja, vanhaa kirjallisuutta, tieteellisiä sarjoja, väitöskirjoja, aikakaus- ja sanomalehtiä sekä suuri määrä erilaisia pienpainatteita.*

Laajuus (Size)

Kokoelman koko.

Painetuista ym. fyysisistä kokoelmista ilmoitetaan ensisijaisesti nimekkeiden määrä ja toissijaisesti niteiden määrä, hyllymetrien määrä ilmoitetaan siinä tapauksessa, että em. tietoja ei ole käytettävissä. Verkkokokoelmista ilmoitetaan tiedostojen, tavujen tai dokumenttien määrä. Äänitekokoelmista ilmoitetaan nimekkeiden määrä, säilytysyksikköjen määrä tai äänitteiden kokonaiskesto.

Kaikista kokoelmista, joita vielä kartutetaan, ilmoitetaan edellä olevien tietojen lisäksi tiedon ilmoittamisvuosi/-päivämäärä.

Laajuuden yksiköt (pudotusvalikossa): *nimekettä / nidettä / hyllymetriä / tiedostoa / tavua / dokumenttia / säilytysyksikköä / tuntia*. ESIM. n. 50.000 nidettä

Laajuus ajanjaksoittain

Kokoelman koko ajanjaksoittain esitettynä.

Kokoelman laajuus (ks. laajuus-kenttä) sovituihin ajanjaksoihin ryhmiteltynä.

Vuosikategoriat ja yksiköt (pudotusvalikossa):

-1899	1900-1949	1950-1959	1960-1969	1970-1979
1980-1989	1990-1994	1995-1999	2000-2004	2005-2009

Kieli (Language)

Kokoelman dokumenttien kieli.

Monikielisistä kokoelmista ei ilmoiteta kieliä. Kenttää käytetään silloin kun kokoelma on kokonaan tai pääosin tietynkielistä tai kun kokoelmaan sisältyy harvinaisella kielellä (esim. vietnamin kielellä) kirjoitettua / puhuttua aineistoa niin paljon, että sillä on merkitystä tiedonhakijalle.

Käytetään SFS-ISO 639 -standardin mukaisia kielikoodeja, jotka ovat samat kuin Marc-formaatissa käytettävät. ESIM. *rus*

Kieliryhmät (esim. slaavilaiset kielet) voidaan ilmoittaa joko luettelemalla kaikkien ko. ryhmään kuuluvien kielten koodit, jolloin kenttää on toistettava, tai jättämällä kielikoodit pois ja ilmoittamalla kieliryhmä tai kielialue tiivistelmässä (esim. Aasian ja Afrikan kielet) ja/tai asiasanoin.

Kokoelmatyyppi (Collection Type)

Kokoelmatyyppi kertoo kokoelman lajin.

Kokoelman sisällön intellektuaalisen tulkinnan tyyppi. Jaottelu sen mukaan mitä aisteja, tulkinnallisia taitoja käytetään.

Kokoelmatyypit (pudotusvalikossa): *määrittelemätön / data (tietokanta tms.) / kuva yleensä / liikkuva kuva / liikkumaton kuva / vuorovaikutteinen / esine / tietokoneohjelma / ääni / teksti / kartta / nuottijulkaisu*

Oikeudet (Rights)

Kokoelmaa koskevat oikeudet.

Tekijänoikeudet ilmaistaan tässä.

Käyttöoikeudet ja käytettävyys (Access Rights)

Kokoelman käyttöoikeudet ja käyttöä koskevat rajoitukset.

Käyttöoikeus ja käytön rajoitukset ilmaistaan fraasein (suomeksi, ruotsiksi, englanniksi).

Fraaseja (pudotusvalikossa): *Vapaasti käytettävissä / Lisenssinvarainen käyttö / Lainataan / Vain yölainaksi / Ei kotilainaan / Vain erikoisluvalla*

Kenttää toistetaan tarvittaessa. (Ruotsinkielisiä ja englanninkielisiä fraasikäännöksiä puuttuu.)

Kartuntatapa (Accrual Method)

Miten hankittu?

Kartuntatapa (pudotusvalikossa): *ostot / lahjoitukset / siirrot / vaihdot / oma tuotanto (myös digitoitu)*

Kartuntatiheys (Accrual Periodicity)

Millä tiheydellä?

Koskee digitaalisia kokoelmia. Ilmoitetaan, jos merkitystä kokoelman käytettävyyden kannalta.

Kartunnan tila (Accrual Policy)

Kokoelman kartunnan tila.

Kartunnan tila (pudotusvalikossa): *jatkuva / päättynyt / täydentyvä / ei tietoa*

Alkuperä ja historia (Custodial History)

Kokoelman omistusoikeuden ja säilytyksen muutokset.

Kokoelman omistusoikeuden, hallinnan ja säilytyksen vaiheet, joilla on merkitystä kokoelman käytettävyyden kannalta.

(Erityinen) kohderyhmä (Audience)

Ryhmä, jolle kokoelma on suunnattu tai jolle se on hyödyllinen.

Vain erityisryhmät mainitaan. ESIM. *lapset*

Aihealueet (Subject)

Kokoelman sisällön aiheen kuvaus kokoelmakartan aihealueryhmiä käyttäen.

Kokoelma voi sisältää useamman kuin yhden aihealueryhmän aineistoa, joten kuvailussa voidaan ilmoittaa monta aihealueryhmää. Kirjasto ratkaisee itse, milloin on tarkoituksenmukaista antaa aihealueryhmäksi pelkkä *00 Monialaiset tai yleisluonteiset*.

ESIM. *Humanistinen kokoelma voisi sisältää aineistoa aihealueryhmistä 85 Kielitiede. Kielet; 87 Kirjallisuudentutkimus. Kaunokirjallisuus; 02 Filosofia; sekä 80 Viestintä. Informaatiotutkimus. Kirjasto ilmoittaisi humanistisen kokoelman kuvailussa kaikki em. aihealueryhmät.*

Kokoelmakartan aihealueryhmät ovat hankkeen verkkosivuilla http://www.lib.helsinki.fi/kirjastoala/neuvosto/tietokartta_hankesuunnittelu.htm, myös ruotsiksi. Aihealueryhmät ovat myös tallennusalustalla pudotusvalikossa.

HUOM! Kokoelmakartan aihealueryhmiä 15 *Biologia. Mikrobiologia. Kasvitiede. Eläintiede. Perinnöllisyystiede. Genetiikka. Antropologia* ja 57 *Kasvatus. Opetus*. Koulutus ei ole jaettu pienemmiksi, jotta kokoelmakartan pohja olisi sama jo aloittaneiden ja vasta aloittamassa olevien kirjastojen kesken. Kirjastot voivat annettujen aihealueryhmien lisäksi kuvailla kokoelmiaan syvemmillä tasolla.

Asiasanat (Subject)

Kokoelman sisällön aiheen kuvaus valittuja asiasanastoja käyttäen.

Kirjasto ratkaisee itse, monellako asiasanalla ja kuinka laajoilla/suppeilla asiasanoilla kuvailee kokoelman sisältöä.

Sanastoja: http://www.lib.helsinki.fi/dublin_core/sfs-aihe.htm
http://www.lib.helsinki.fi/cgi-bin/linked_files/classhelp.html
<http://www.fsd.uta.fi/tesaurus/tesaurukset.html>

Suosittelavat asiasanastot (pudotusvalikossa):

YSA (Yleinen Suomalainen Asiasanasto) <http://vesa.lib.helsinki.fi/ysa/index.html>

Allärs (Allmän tesaurus på svenska) <http://vesa.lib.helsinki.fi/allars/index.html>

Erikoissanastoja (pudotusvalikossa) voi käyttää

MUSA (Musiikin asiasanasto) <http://vesa.lib.helsinki.fi/musa/index.html>

CILLA (Specialtesaurus för musik) <http://vesa.lib.helsinki.fi/musa/index.html>

Kaunokki (Kaunokirjallisuuden asiasanasto)

Bella (Specialtesaurus för skönlitteratur).

Kansainvälisiä asiasanastoja (pudotusvalikossa) voi käyttää.

LCSH (Library of Congress Subject Headings). Erityisesti kansainvälisesti merkittävän kokoelman kuvailuun.

MeSH (Medical Subject Headings) <http://www.nlm.nih.gov/mesh/MBrowser.html>

HUOM! Numeeriset ajanilmaukset kenttään Ajallinen kattavuus!

Luokitus (Subject)

Kokoelman sisällön aiheen kuvaus valittuja luokitusjärjestelmiä käyttäen.

Kirjasto ratkaisee itse, monellako luokannumerolla kuvailee kokoelman sisältöä.

Luokituksia: http://www.lib.helsinki.fi/cgi-bin/linked_files/classhelp.html

Suosittelava luokitus (pudotusvalikossa):

Fennican UDK (kirja-aineiston luokituskaavio)

http://www.lib.helsinki.fi/kirjastoala/fennica_udkkaavio.htm

Sallittuja luokituksia (pudotusvalikossa):

UDK (Universella decimalklassifikationen) <http://www.adm.hb.se/personal/mb/udk/> (termit suomeksi, ruotsiksi ja englanniksi)

UDC (Universal Decimal Classification) <http://www.udcc.org/outline/outline.htm> eli **UDK** (Yleinen kymmenluokitus)

DDC (Dewey Decimal Classification)

LCC (Library of Congress Classification) <http://lcweb.loc.gov/catdir/cpsol/lcco/lcco.html>
(epävirallinen) <http://geography.about.com/library/congress/blc.htm?once=true&>

ACM Computing Classification System <http://www.acm.org/class/1998/>

AMS (American mathematical Society)

FDC (Forest Decimal Classification)

NLM (National Library of Medicine)

Alueellinen kattavuus (Spatial Coverage)

Paikka tai alue, jota kokoelman dokumenttien sisältö koskee.

Alueellinen kattavuus viittaa fyysiseen alueeseen tai tilaan, joka voidaan määritellä paikan nimellä. ESIM. *EU-maat, Pohjoismaat, Venäjän Karjala*. Kattavuustieto on tarpeen lähinnä erikoiskokoelmien ja muiden kuin yleiskokoelmien yhteydessä.

Jos suinkin mahdollista, käytetään SFS-EN ISO 3166-1-standardin mukaisia maakoodeja, jotka ovat samat kuin Marc-formaatissa käytettävät. ESIM. *de, fi, fr, gb, se, su, us*

Ajallinen kattavuus (Temporal Coverage)

Ajanjakso, jota kokoelman dokumenttien asiasisältö koskee.

Ajallinen kattavuus viittaa aikakauteen, jota dokumenttien sisältö käsittelee, ei siihen milloin dokumentit on julkaistu (tai luotu tai asetettu saataville). Kattavuustieto on tarpeen lähinnä erikoiskokoelmien ja muiden kuin yleiskokoelmien yhteydessä.

Kun on kyse tietystä ajasta tai ajanjaksoa koskevasta kokoelmasta, ajankohdat (alkamis- ja päättymisaika) erotetaan toisistaan kauttaviivalla (vuosi/vuosi).

ESIM. *2001 1970/1989 1890/1916*

HUOM! Aikakauden nimi (sanallisesti) ja tarkka päivämäärä (2000-09-11) ilmoitetaan tiivistelmä- tai asiasanat-kentässä.

Kartunta-aika (Accumulation Date Range)

Ajanjakso, jonka kuluessa kokoelman dokumentit on kerätty.

Ajanjakso, jonka kuluessa tai josta lähtien, kokoelma on kerätty. Jos kokoelma on perustettu 1984, kartunta-aika alkaa vuodesta 1984. Ajan tai ajanjakson merkintätapa kuten edellä.

ESIM. *1984/ 1888/1894 1684/1974*

Dokumenttien luomisaika (Contents Date Range)

Ajanjakso, jonka kuluessa dokumentit on tuotettu.

Ilmoitetaan dokumenttien varhaisin ja myöhäisin ilmestymisvuosi / luomisvuosi / käyttöön asettamisvuosi. Ilmestymisvuodella tarkoitetaan kustannusvuotta, painovuotta tai julkaisuvuotta, ts. vuotta, joka julkaisun bibliografisessa kuvailussa tallennetaan kirjastotietokantaan. Ajankohdat erotetaan toisistaan kauttaviivalla (vuosi/vuosi). ESIM. *1960/2004 n. 1500/1974*

TOIMIJAT

Kokoaja (Collector)

Kokoelman kerännyt henkilö tai yhteisö.

Ilmoitetaan tärkeimmät kokoelman luojat ja kokoajat (ks. alkuperä ja historia –kenttä).
ESIM. *Oskar Rancken 10.000 nid.*

Omistaja (Owner)

Henkilö tai yhteisö, jolla on kokoelman laillinen omistusoikeus.

Mainitaan, jos muu kuin kirjasto tai kehysorganisaatio (esim. yliopisto).

SIJAINTI JA SAAVUTETTAVUUS

Sijainti (Is Located At)

Fyysisen aineiston sijaintikirjasto ja paikanmerkki kirjastossa.

Sijaintikirjaston nimi ja kokoelman sijoituspaikka ilmoitetaan.

ESIM. *Tritonia, suljettu varasto, 1. kerros*

Saavutettavuus (Is Accessed Via)

Verkkoaineiston osoite Internetissä tai kirjasto, jolla on verkkoaineiston käyttöoikeus.

Verkkoaineiston Internet-osoite kerrotaan tai ilmoitetaan sen kirjaston nimi, jolla on verkkoaineiston käyttöoikeus.

SUHDE MUIHIN KOKOELMIIN

Alakokoelma (Sub-collection)

Kuvailtavaan kokoelmaan kuuluva osakokoelma.

Kerrotaan lähinnä seuraava alempi kuvailtu taso. Osakokoelman nimi ja kokoelmatunnus mainitaan. ESIM. *Ranckens samling (FI-Vaz_11)*

Yläkokoelma (Super-collection)

Kuvailtava kokoelma on osa jotain toista kokoelmaa.

Kerrotaan lähinnä seuraava ylempi kuvailtu taso. Emokokoelman / laajemman kokoelman nimi ja kokoelmatunnus mainitaan. ESIM. *Vaasan tiedekirjaston kokoelmat*

Luettelo / Muu kuvailu (Catalogue or collection description)

Kokoelmaluettelon nimi tai kokoelman muun kuvailun www-osoite.

Käytetään fraaseja (suomeksi, ruotsiksi ja englanniksi): *Ei luetteloitu, Ej katalogiserad, Not catalogued / Oma korttiluettelo / Luettelo: XXXX / Sisältyy luetteloon XXXX / Oma luettelo osoitteessa:*

ESIM. *Korttiluettelo pääosasta kokoelmaa; luettelointi aloitettu Tria- ja Alma-tietokantoihin.*

Liittyy kokoelmaan (Associated collection)

Kuvailtavaan kokoelmaan liittyvä toinen kuvailtu kokoelma.

Ilmoitetaan muut kuin edellä mainitut kuvailtavaan kokoelmaan liittyvät kuvailut kokoelmat.
ESIM. *Tritonian erikoiskokoelmat*

SUHDE MUUHUN AINEISTOON

Julkaisu (Associated publication)

Kuvailtavan kokoelman käyttöön, tutkimukseen tai analysointiin perustuva julkaisu.

Kokoelmaa kuvaavan julkaisun bibliografiset tiedot ilmoitetaan. Verkojulkaisun osoite ilmoitetaan.

ESIM. *Öhman, Berit, Vasa svenska lyceumin aarteita,*

<http://www.uwasa.fi/~sukkula/juhlakirja/etusivuberit.html>; julkaistu myös painettuna:

Bibliophilos, 55. vsk (1996), 1, s. 34-41.

Vahvuudet (Completeness)

Kokoelman laadulliset ja määrälliset vahvuudet eri tieteenaloilla tai oppiainekohtaisesti tai kokoelman erityisvahvuudet.

Kokoelman vahvuudet ilmoitetaan vapaamuotoisesti. Ilmoitetaan kokoelman tieteenala, oppiaineet, kieli, julkaisutyyppi tms. vahvuudet sekä dokumenttien määrä. Määrät kuten laajuuskentässä.

ESIM. *journalismia 200 hm, taloussosiologiaa 1970-luvulta, darwinismi kautta aikojen, 1970-luvun sosiologiaa 40 hm*

Vahvuustaso (Conspectus Level)

Kokoelman vahvuustaso numeerisesti.

Kokoelman vahvuustasot ilmoitetaan numeerisin tasokoodein.

Tasokoodit (pudotusvalikossa):

0 = ei kuulu kirjaston alaan

2 = perustaso

3 = korkeakouluopintojen taso ~ perusopintoja varten tarvittava kirjallisuus

4 = tutkimustaso ~ jatko-opintoja varten tarvittava kirjallisuus

5 = laaja taso ~ valtakunnallisesti laaja ”täydellinen” tutkimuskirjallisuuden kokoelma

TÄMÄ KENTTÄ EI OLE KÄYTÖSSÄ TOISTAISEKSI!

Ks. Dublin Core Collection Description Application Profile + suunnitellut uudet kentät

<http://www.ukoln.ac.uk/metadata/dcmi/collection-ap-summary/>

<http://www.ukoln.ac.uk/metadata/dcmi/collection-ap-summary/2005-08-25/>

<http://www.ukoln.ac.uk/metadata/dcmi/collection-completeness/>

<http://www.ukoln.ac.uk/metadata/dcmi/collection-ConspectusLevel/2004-07-22/>